

Handling 2023 nr 149

Redovisning av uppdrag att revidera styrande dokument för arbete med avhoppare

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 26 april 2023 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag 2021-10-28 § 8 till kommunstyrelsen att revidera styrande dokument för arbete med avhoppare, antecknas och förklaras fullgjort.
2. Göteborgs Stads policy för arbete med avhoppare, i enlighet med bilaga 5 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, upphör att gälla.
3. Göteborgs Stads riktlinje för arbete med avhoppare, i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Jonas Attenius (S) och Axel Josefson (M) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och avslag på tilläggsyrkande från SD den 18 augusti 2023.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och tilläggsyrkande från SD den 18 augusti 2023.

Kommunstyrelsen beslutade först att bifalla stadsledningskontorets förslag.

Kommunstyrelsen beslutade därefter utan omröstning att avslå tilläggsyrkandet från SD.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet.

Jörgen Fogelklou (SD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 13 juni 2023.

Göteborg den 23 augusti 2023
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Lina Isaksson

Tilläggsyrkande

2023-08-18

Ärende nr: 2.1.9

Yrkande angående – Redovisning av uppdrag att revidera styrande dokument för arbete med avhoppare

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Följande punkter läggs till i Göteborgs Stads riktlinje enligt för arbete med avhoppare:

Kapitel ”Ansvarsfördelning”

Avsnitt ”**Socialnämnd Centrum genom samlad avhopparverksamhet (SAV) ansvarar för:**”

- kontinuerlig samverkan med Kronofogdemyndigheten för uppföljning av brottslighet i individärenden.

Kapitel ”Ansvarsfördelning”

Avsnitt ”**Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, ansvarar för:**”

- kontinuerlig samverkan med Kronofogdemyndigheten för uppföljning av brottslighet i individärenden.

2. Avhoppare från hederskontext ska betraktas som särskilda avhoppare i Göteborgs Stads riktlinje enligt för arbete med avhoppare.
3. I övrigt bifalles tjänsteutlåtandet.

Yrkandet

Pengarna är drivande i våldsamma konflikter, bland annat gör valutaväxlingskontoren det möjligt för kriminella att omsätta sina brottsvinster. Verktyg som utmätning på plats eller distans samt tidiga åtgärder som betalningssäkring och kvarstad kommer fortsätta vara en viktig del i att minska de kriminellas kapacitet att omsätta brottsvinster i ny brottslighet såsom narkotika, våld och bedrägerier.

Det är viktigt att synliggöra om avhopparen har en dold agenda eller falska motiv till avhoppet, det förekommer att personer söker sig till en avhopparverksamhet av andra skäl, till exempel för att få hjälp med bostad eller skuldsanering, utan att ha för avsikt att hoppa av sitt kriminella liv.

Därför är det lämpligt att det, likväl som med polismyndigheten, sker ett kontinuerligt samarbete och samverkan med kronofogdemyndigheten för uppföljning av brottslighet vid arbete med avhoppare.

Riktlinjen avseende avhoppare från hederskontext behöver förtydligas.

Riktlinjen i sin nuvarande utformning ger inte tillräcklig tydlighet avseende individer som vill lämna hederskontext. De flesta kan enas om att brottslingarna i landet under det senaste decenniet har gått från uppgörelser baserat på ekonomiska eller territoriella intressen *till rena avrättningar orsakade av mindre förolämpningar*, därför är hederskontext väl värt att belysa och vidare förtydliga i riktlinjen.

Andelen med bakgrund i hederskulturella kulturer är mycket högre i svenska städer än i övriga Europa. I Stor-Paris, Frankrikes mest invandratäta region, uppskattas omkring 40 procent av invånarna ha någon form av utländsk bakgrund. En siffra som i nutid trumfas av såväl Stockholm och Göteborg som Malmö. Samhällsproblem beror sällan på en enda faktor. Vi måste lyfta, diskutera och försöka förstå dem alla. Arbetet med familj och anhöriga runt om avhopparen är särskilt viktigt vid hederskontext vilket behöver konkretiseras i riktlinjen. Hedersrelaterat handlar inte alltid om stöd från anhöriga, snarare motsatsen.

Yttrande

2023-06-13

Ärende nr: 2.1.2

Yttrande angående – Redovisning av uppdrag att revidera styrande dokument för arbete med avhoppare

Pengarna är drivande i våldsamma konflikter, bland annat gör valutaväxlingskontoren det möjligt för kriminella att omsätta sina brottsvinster. Verktyg som utmätning på plats eller distans samt tidiga åtgärder som betalningssäkring och kvarstad kommer fortsätta vara en viktig del i att minska de kriminellas kapacitet att omsätta brottsvinster i ny brottslighet såsom narkotika, våld och bedrägerier.

Det är viktigt att synliggöra om avhopparen har en dold agenda eller falska motiv till avhoppet, det förekommer att personer söker sig till en avhopparverksamhet av andra skäl, till exempel för att få hjälp med bostad eller skuldsanering, utan att ha för avsikt att hoppa av sitt kriminella liv.

Därför är det lämpligt att det, likväl som med polismyndigheten, sker ett kontinuerligt samarbete och samverkan med kronofogdemyndigheten för uppföljning av brottslighet vid arbete med avhoppare.

Avhoppare från hederskontext bör betraktas som särskilda avhoppare i Göteborgs Stads riktlinje enligt för arbete med avhoppare.

Riktlinjen i sin nuvarande utformning ger inte tillräcklig tydlighet avseende individer som vill lämna hederskontext. De flesta kan enas om att brottslingarna i landet under det senaste decenniet har gått från uppgörelser enbart baserade på ekonomiska eller territoriella intressen **till rena avrättningar orsakade av mindre förolämpningar**, därför är hederskontext väl värt att belysa och vidare förtydliga i riktlinjen.

Andelen med bakgrund i hederskulturella kulturer är mycket högre i svenska städer än i övriga Europa. Stor-Paris är ett exempel, Frankrikes mest invandrartäta region, här uppskattas omkring 40 procent av invånarna ha någon form av utländsk bakgrund. En siffra som trumfas av såväl Stockholm och Göteborg som Malmö. Samhällsproblem beror sällan på en enda faktor. Vi måste lyfta, diskutera och försöka förstå dem alla.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-04-26

Diarienummer 1370/21

Handläggare

Mario Vasquez, Zan Jankowski

Telefon: 031-368 06 14

E-post: mario.vasquez@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag att revidera styrande dokument för arbete med avhoppare

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag 2021-10-28 § 8 till kommunstyrelsen att revidera styrande dokument för arbete med avhoppare, antecknas och förklaras fullgjort.
2. Göteborgs Stads policy för arbete med avhoppare, i enlighet med bilaga 5 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, upphör att gälla.
3. Göteborgs Stads riktlinje för arbete med avhoppare, i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2021-10-28 § 8 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att revidera styrande dokument för arbete med avhoppare. Kommunstyrelsen beslutade 2022-12-14, § 973, att sända stadsledningskontorets förslag till riktlinje på remiss till ett urval av nämnder samt externa aktörer.

Samtliga remissinstanser ser positivt på att Göteborgs Stad reviderat riktlinjen för arbetet med avhoppare och bedömer att förslaget bidrar till en mer likvärdig hantering av avhoppare och till stor del bedöms tydlig och kommer utgöra ett stöd i arbetet med målgruppen. Socialnämnderna tillstyrker förslaget men efterfrågar förtydliganden av ärendeprocessen i förhållande till lagstiftning och stadens organisering. Nämnderna lämnar synpunkter gällande arbetet med unga avhoppare samt hur samverkan och samordning av arbetet ska ske i staden. Nämnderna lämnar även synpunkter på definitionen av avhoppare.

Stadsledningskontoret har utifrån remissvaren gjort vissa förtydliganden och revideringar av riktlinjen. Det nya förslaget bedöms omhändertata flertalet av remissinstansernas synpunkter samt intentionerna i den nuvarande policyn.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Ekonomiska beräkningar visar att samhällskostnaden för en gängkriminell person uppgår till cirka 1,5 miljoner kronor per år. Dessa kostnader, som är löpande, kan jämföras med Göteborgs Stads kostnad för den dyraste och mest omfattande insatsen som Göteborgs Stad gör tillsammans med samverkande myndigheter i de svåraste avhopparärenden. En sådan insats beräknas kosta cirka 1,2 miljoner kronor första året och cirka hälften det andra året och har dessutom förhållandevis goda förutsättningar att lyckas.

Samhällsekonomiskt är det därför en stor vinst för varje individ man kan få att lämna kriminalitet, även om de som gynnas av minskade samhällskostnader främst är andra aktörer än de kommunala. Kommuner kan ansöka om statligt medel för det stöd som ges i enskilda avhopparärenden. Förslaget till riktlinje tydliggör ansvaret för att ansöka om statliga medel vilket ökar möjligheten för staden att ta del av dessa.

Arbetet med avhoppare är en viktig del av det trygghetskapande och brottsförebyggande arbetet. För närvarande finns ett flertal redan beslutade särskilda uppdrag och handlingsplaner för området samtidigt som andra behov inom barn och unga, missbruk och funktionshinderområdet skall tillgodoses enligt lagstiftning och andra styrande dokument som reglerar socialtjänstens ansvar. En återkommande fråga i dialog med socialförvaltningarna i såväl denna som tidigare utredningar om arbetet med avhoppare har handlat om ekonomi och budgetstyrning. Som redogörs för ovan kan avhopparärenden vara kostsamma och i nämndernas budget ställs inte sällan olika målgruppers behov mot varandra. Antalet individer som visar motivation att lämna en kriminell livsstil har ökat det senaste året.

Polisen ska fördela medel till stödinsatser för avhoppare efter ansökan från kommunerna. Totalt fick Polisen för år 2022 ett anslag på 72,5 miljoner kronor att använda till stöd för avhopparverksamhet. Jämfört med året innan ökade antalet inkomna ansökningar om statliga medel till avhopparverksamhet markant. Under 2021 beviljades 28 ansökningar från kommuner och under 2022 beviljades 113 ansökningar.

Samlad avhopparverksamhet inom socialnämnd Centrum har noterat en kraftig ökning av antalet personer i målgruppen som söker stöd och skydd. I underlaget för uppdraget och resursfördelningen beräknade man att verksamheten skulle hantera cirka 15 ärenden i behov av särskilda insatser under ett år. Det faktiska resultatet för 2022 blev 27 ärenden, vilket således är en fördubbling. Även socialnämnden Nordost har noterat att antalet individer som visar motivation att lämna en kriminell livsstil har ökat sedan 2019.

Stadsledningskontoret bedömning är att riktlinjen samt Göteborgs Stads arbete med gruppvåldsintervention (GVI) kommer sannolikt öka antalet individer som söker stöd och skydd för att lämna en kriminell livsstil. Detta kan medföra ökade kostnader, särskild för Socialnämnden Centrums samlade avhopparverksamhet (SAV) som har haft en kraftig ökning av avhopparärenden. Antalet ärenden säger dock inget om de faktiska kostnaderna, eftersom respektive individs behov är olika, men det är en indikation på att det finns ett starkt intresse för individer med ett kriminellt förflutet att ansöka om stöd och skydd för att hoppa av eller lämna en kriminell livsstil.

Stadsledningskontorets bedömning är dock att en ökning av avhopparärenden inte nödvändigtvis behöver innebära ökade kostnader, eftersom individerna i hög utsträckning redan finns inom ramen för socialtjänstens arbete. Det som kan utgöra merparten av socialnämndernas ökade kostnader är kostnader för insatser och/eller skydd till anhöriga.

Förslaget till ny riktlinje inkluderar även individer som vill lämna en hederskontext. Den utökade målgruppen förväntas inte vara stor och därmed ringa ökade kostnader för socialnämnderna.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Det är nästan uteslutande pojkar och unga män som rekryteras till kriminella nätverk. Utvecklingen visar dock att allt fler flickor och unga kvinnor involveras i den brottslighet som de kriminella grupperingarna eller våldsbejakande extremistiska miljöerna ägnar sig åt. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas fler förövare av båda könen och att offren kan vara både kvinnor och män samt flickor och pojkar. Möjligheten för avhopp vid händelser som innebär avbrott från miljöerna i riktlinjen, torde vara lika även för kvinnor, även om forskning på just kvinnors avhopp saknas.

Barn och unga drabbas på flera olika sätt av kriminella nätverk, hedersrelaterat våld och våldsbejakande extremism. Det finns en direkt risk att unga personer rekryteras in i de här miljöer men även att barn och unga drabbas av den brottslighet som begås av dessa kriminella individer. Barn och unga drabbas också indirekt av att föräldrar, vårdnadshavare, andra familjemedlemmar och släktingar lever i kriminella och/eller våldsbejakande extremistiska miljöer. En framgångsfaktor för ett lyckat avhopp är att skapa en god familjerelation vilket både gynnar avhopparen som dennes barn. Riktlinjens tydliggörande av stöd till anhöriga och familj har även barnens bästa i beaktande. Forskning indikerar att barn som utsätts för våld löper större risk att utsättas för våld även senare i livet. De är också mer benägna att själva agera våldsamt, både som barn och som vuxna. Storstadskartläggningen visar att det särskilt gäller barn i hederskontext. Åtgärder som stärker Göteborgs Stads individarbete med avhoppare gynnar såväl barnen som alla andra medborgare i staden.

Organiserad brottslighet i form av kriminella nätverk/grupperingar samt de våldsbejakande extremistiska miljöerna har sin utgångspunkt framför allt i stadens socioekonomiskt svagare bostadsområden och påverkar dessa än mer negativt. Brottsligheten har stor påverkan på den lokala tryggheten och den lokala situationen har påverkan på individernas motivation till förändring. Konsekvenserna av de handlingar som målgruppen avhoppare genererar påverkar dock hela staden negativt genom bl. a. en ökad otrygghet. En viktig åtgärd för att förebygga och bekämpa brottslighet, hedersrelaterat våld och förtryck samt våldsbejakande extremism är att fler individer kan ges nödvändigt stöd från samhället för att kunna lämna dessa miljöer. Göteborgs Stads individarbete med avhoppare är en del av det brottsförebyggande och trygghetskapande arbetet som bedrivs i staden. Det har även bäring på stadens arbete med att motverka utsatta områden.

I övrigt är organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och hedersmiljöer ett hot mot demokratin då den också yttrar sig genom otillåten påverkan, hot och påtryckningar mot individer, grupper, stadens anställda och privata näringsidkare. Det är en grogrund för en tystnadskultur vilket i sig även riskerar att påverka rättssäkerheten.

Samverkan

Information om ärendet har lämnats i central samverkansgrupp (CSG) 20 april och dialog har skett den 4 maj. Samverkan har genomförts den 25 maj.

Bilagor

1. Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2021-10-28, § 8
2. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2022-12-14, § 973
3. Protokollsutdrag CSG 2023-05-25, §
4. Sammanställning över remissvar
5. Göteborgs Stads policy för arbetet med avhoppare
6. Göteborgs stads riktlinje för arbete med avhoppare

Ärendet

Stadsledningskontoret lämnar ett förslag på stadengemensam styrning för arbetet med avhoppare i form av en riktlinje. Genomförda revideringar utgår från inkomna remissvar. Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige antar riktlinjen, förklarar uppdraget fullgjort samt beslutar om att policyn för arbetet med avhoppare upphör att gälla.

Beskrivning av ärendet

I kommunfullmäktiges budget 2021 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur man kan stärka avhopparverksamheten. Stadsledningskontorets utredning visade att stadens gemensamma styrning för arbetet med avhoppare behöver tydliggöras för att stärka och bättre stödja ställningstagande och ansvar för målgruppen. Utredningen visade även att de lokala bedömningarna gällande målgruppen fortfarande skiljer sig åt vilket leder till bristande likvärdighet. Den nuvarande policyn med tillhörande riktlinjer beslutades av kommunfullmäktige 2019. Sedan dess har staden omorganiserats och nya uppdrag har tillkommit. Kunskapen om målgruppen och vilket stöd som krävs för att lämna ett liv i kriminalitet har ökat, vilket även behöver speglas i stadens styrning och verksamhet.

Kommunfullmäktige beslutade därmed 2021-10-28 § 8 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att revidera styrande dokument för arbete med avhoppare. Kommunstyrelsen beslutade 2022-12-14, § 973, att sända stadsledningskontorets förslag till riktlinje på remiss till Polismyndigheten Storgöteborg, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse, föreningen KRIS och socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst. Som en del i remitteringen till socialnämnderna ska synpunkter inhämtas från lokalt föreningsliv i respektive stadsområde. Samtidigt beslutades att en punkt läggs till under rubriken ”Socialnämnd Centrum genom samlad avhopparverksamhet (SAV) ansvarar för” som lyder: ”att, i samverkan med de fyra socialnämnderna, utveckla särskilda metodstöd eller insatser riktade till unga avhoppare”.

Syftet med att arbeta med avhoppare och förslaget till riktlinje

Stadens arbete med avhoppare syftar till att nå det övergripande målet i Göteborgs stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program som är att Göteborg är en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet. En viktig del i det brottsförebyggande arbetet är att förhindra återfall i brott. I programmet finns även målet att minska benägenheten att begå brott med den tillhörande strategin ”Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma och samordnade boende-, behandlings- och arbetsmarknadsinsatser till den som vill lämna ett liv i kriminalitet, har avtjänat straff eller är rädd för att bli indragen i en kriminell livsstil. Familj och anhöriga ska få stöd och hjälp vid behov”. Programmet innehåller även strategier som syftar till att stärka arbetet mot våldsbejakande extremism och hedersrelaterat våld.

Stadens arbete med avhoppare ska ses mot bakgrund av att organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och hedersrelaterat våld är allvarliga samhällsproblem. Det drabbar offren och deras anhöriga, men inverkar också på förövarens fortsatta liv och får konsekvenser för andra delar av samhället såsom känslan av trygghet i det offentliga rummet och möjligheten för staden att fullgöra sitt grunduppdrag.

Syftet med förslaget till riktlinje är att fastställa kommunens åtagande gällande arbetet med avhoppare och skapa en stadsövergripande samsyn i hur arbetet ska bedrivas. Syftet

är även att fastställa målgrupper och definitioner för stadens arbete med avhoppare samt att tydliggöra ansvarsfördelningen i arbetet. Riktlinjen ska säkerställa en likartad behandling av avhoppare i Göteborgs Stad.

Syftet med riktlinjen är att tydliggöra att arbetet med avhoppare är en prioriterad del av det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Varje berörd nämnd ska planera sin verksamhet baserat på riktlinjen.

Angränsande uppdrag

Kommunstyrelsen beslutade 2023-04-19, § 310, att föreslå kommunfullmäktige att anta Göteborgs Stads handlingsplan för att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Handlingsplanen utgör en stadenövergripande styrning som ska skapa förutsättningar för nämnder och styrelser att genomföra och utveckla de insatser som krävs. Ett av planens fokusområden riktar sig till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet, vilket är kopplat till stadens arbete med avhoppare ur ett förebyggande perspektiv. Ytterligare ett fokusområde i planen handlar om kunskapsbaserat arbete där kompetens och identifiering av målgruppen ingår för att erbjuda adekvata insatser.

Kommunfullmäktige beslutade 2021-11-25 § xx att införa GVI i Göteborg – vägra gängvåldet. Som en del av GVI-strategin kommer Göteborgs Stad att erbjuda stöd och hjälp till individer som vill lämna en kriminell livsstil. Dessa individer kommer att omfattas av denna riktlinje förutsatt att de uppfyller riktlinjens kriterier för avhoppare.

Omvärldsbevakning

Polisen, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen har sedan september 2021 i uppdrag att tillsammans förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare från kriminella, våldsbejakande extremistiska och hedersrelaterade miljöer i hela landet. Syftet med regeringsuppdraget är att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för att fler individer ska få stöd. Göteborgs Stad är en av 13 referenskommuner i arbetet. Den 28 april lämnades en delredovisning in där myndigheterna redovisar pågående arbete där bland annat följande framgår.

- Polismyndigheten beslutade i februari 2023 om Polismyndighetens handbok om avhopparverksamhet. Handboken utgör myndighetens styrdokument för arbete med avhoppare och reglerar ansvar, behörigheter och befogenheter samt anger hur arbetet i övrigt ska bedrivas i samverkan med kommunens socialtjänst och andra myndigheter.
- Kriminalvården (KV) implementerar den så kallade inslussningsmodellen (tidig och samordnad frigivningsplanering) för individer med hög återfallsrisk där målgruppen avhoppare ingår. KV arbetar även med att förbättra förutsättningarna för den externa samverkan i klientärenden med bland annat kommunernas socialtjänster.
- Socialstyrelsen arbetar med att ta fram en modell tillsammans med ett antal kommuner för hur avhopparärenden systematiskt kan följas upp. Socialstyrelsen arbetar även med att ta fram metodstöd för att identifiera avhoppare samt ge effektiva insatser till målgruppen.
- Inom Statens institutionsstyrelse (SiS) är nu i slutskedet när det gäller arbetet med att ta fram och implementera ett myndighetsövergripande metodstöd för hur fler barn och ungdomar inom SiS ska få tillgång till avhopparverksamhet.

Redovisningen lyfter kommunernas utmaning med att själva tillhandahålla omfattande avhopparsatser på ett skyddat boende på annan ort. För att klara det arbetet anlitas ofta externa aktörer, såväl privata företag som ideella organisationer. För att säkerställa kvalitet hos verksamheterna är det angeläget att det införs möjlighet till tillsyn av dessa verksamheter samt att det utvecklas särskilda krav på de aktörer som bedriver avhopparkerksamheter. Utredaren påpekar vikten av att utreda om det behövs någon särskild reglering för dessa aktörer.

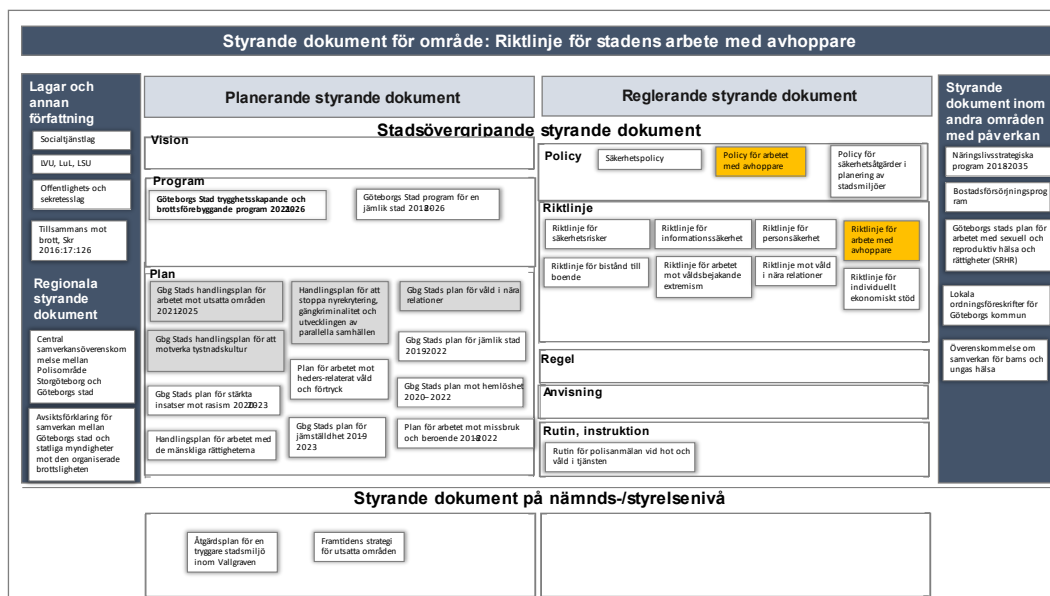
Regeringsuppdraget ska slutredovisas senast den 1 februari 2024.

Nuvarande styrning av arbetet med avhoppare

Kommunfullmäktige antog 2019-06-11, § 22 en policy och en riktlinje för avhopparkerksamheten. Policyn syftar till att fastställa de övergripande principerna för Göteborgs Stads arbete med avhoppare och skapa en stadenövergripande samsyn. Policyn fastslår vidare att alla som vill lämna kriminalitet och kriminella eller våldsbejakande grupperingar (avhoppare) ska kunna få lämpligt stöd genom för den enskilde gynnande tolkning och tillämpning av befintliga lagar och regler.

Arbetet ska ske likartat över staden.

Policyn konkretiseras av en riktlinje för arbete med avhoppare där syftet är att fastställa definitioner och tydliggöra den allmänna ansvarsfördelningen i staden. I riktlinjen görs skillnad på avhopparärenden respektive särskilda avhopparärenden.

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer. Det handlar om generella, selektiva och indikerade åtgärder. Generella åtgärder riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Selektiva åtgärder fokuseras till riskgrupper, individer eller platser som riskerar att drabbas av brott och indikerade åtgärder till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare samt särskilt brottsdrabbade platser. Insatserna som staden ska utföra för att minska brottsligheten och öka tryggheten behöver rikta sig mot alla nivåer i preventionstriangeln. Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med avhoppare är en indikerad åtgärd för de individer som har en kriminell livsstil och redan befinner sig inom någon av de utpekade miljöerna med syftet att de ska lämna dessa för att återgå till eller inträda i samhället. Andra styrande dokument inom området fokuserar på flera eller andra nivåer

med ett samlat arbete med att förebygga att individerna överhuvudtaget involveras i kriminalitet.

Juridiska utgångspunkter

Av 2 kap. 1 § socialtjänstlagen framgår att kommunen svarar för socialtjänsten inom sitt geografiska område. Där anges även att kommunen har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Såväl trygghetsfrämjande som brottsförebyggande arbete är alltså något som inryms i det som utgör en kommuns uppdrag. Socialtjänstlagen pekar ut vissa grupper som socialtjänsten har ett särskilt ansvar för. Avhoppare är inte en sådan grupp, men kommunfullmäktige i Göteborgs Stad har genom beslut om Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program och tidigare beslut om policy och riktlinjer för arbete med avhoppare att stadens socialtjänst ska arbeta aktivt även med denna målgrupp.

Det har under en längre tid uppmärksammats att det finns ett behov av förtydligande av vilket uttryckligt ansvar kommunerna ska ha för det brottsförebyggande arbetet. Från och med 1 juli 2023 gäller en nu lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (SOU 2021:49). Där beskrivs att åtgärder för att förebygga återfall i brott utgör en viktig del av det brottsförebyggande arbetet och möjligheterna att lämna en kriminell bana uppmärksammas särskilt i utredningens direktiv. Stadens arbete med avhoppare ligger i linje med dessa uttalanden.

Individer som ingår i definitionen för avhoppare kan både utöva våld och samtidigt själva vara brottsutsatta. Socialnämnden har ett särskilt ansvar för brottsutsatta, vilket framgår av bestämmelsen i 5 kap. 11 § socialtjänstlagen. Socialtjänstens bedömning av risken för ytterligare våld utgör en del av utredningen av den våldsutsattas behov av skydd och stöd.

Kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer. Av reglementena för de fyra socialnämnderna framgår att de ansvarar för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde individ- och familjeomsorg. Individ- och familjeomsorgens uppgifter fokuserar på socialtjänstlagens grupper; barn och unga, missbrukare, brottsoffer samt personer som vårdar eller stödjer en närstående inom dessa grupper. Nämnderna har i egenskap av socialnämnder det yttersta ansvaret att individer får den hjälp och det stöd de behöver inom nämndens verksamhetsområde. Socialtjänsten beslutar om insatser som kan vara aktuella i varje enskilt ärende, såsom t. ex. ekonomiskt bistånd, vård vid missbruk, budget och skuldrådgivning och/eller akutboende. Av socialnämnd Centrums reglemente framgår vidare att den för samtliga stadsområden ska handlägga ärenden och fatta beslut inom avhopparverksamhet.

Med beaktande av befolkningens behov och kännedom om lokala förhållanden ska de fyra socialnämnderna utifrån sitt verksamhetsansvar även vara en aktiv part när det gäller insatser inom följande områden: trygghetsarbete, krisstöd, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen, folkhälsoarbete och samverkan med civilsamhället. Nämnderna har därutöver ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelsers medverkan inom sitt respektive stadsområde avseende dessa områden.

Insatser enligt socialtjänstlagen är frivilliga och för att insatser till en avhoppare ska beviljas ska därför samtycke finnas från den enskilde. Individens motivation är en central faktor för att nå framgång i arbetet med avhoppare. Insatser till avhoppare ges enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen där det står att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller

kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Ett beslut om avslag enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen kan överklagas till förvaltningsdomstol.

I socialtjänsten råder stark sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden. För att kunna samverka med andra myndigheter i avhopparärenden, vilket är nödvändigt, är det en förutsättning att den enskilde samtycker till att bryta sekretessen.

Redovisning av remissvar

Kommunstyrelsen beslutade 2022-12-14, § 973, att remittera stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med avhoppare till Polismyndigheten Storgöteborg, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse, föreningen KRIS och socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst. Som en del i remitteringen till socialnämnderna ska synpunkter inhämtas från lokalt föreningsliv i respektive stadsområde.

Förutsättningar som särskilt efterfrågades i remissvaren var de ekonomiska och kompetensmässiga. Remissen avsåg även hur de berörda parterna ser på ansvarsfördelningen, tydligheten i hanteringen av ärenden samt huruvida det finns intentioner i den nuvarande policyn som behöver stärkas i riktlinjen.

Samtliga socialnämnder tillstyrker förslaget till riktlinje och lämnar synpunkter. Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse har inkommit med remissvar. Stadsledningskontoret har under ärendeprocessen fört en dialog med Polismyndigheten Storgöteborg angående innehållet i riktlinjen.

Samtliga remissinstanser ser positivt på att Göteborgs Stad reviderat riktlinjen för arbetet med avhoppare och bedömer att en gemensam riktlinje för arbetet med avhoppare behövs för att tydliggöra krav, ansvar och mandat i frågorna och säkra en likvärdighet i stödet till avhoppare oavsett var i staden man bor. Riktlinjen i dess nuvarande form till stor del bedöms tydlig och kommer utgöra ett gott stöd i arbetet med målgruppen.

De synpunkter som inkommit gällande förslaget till riktlinje berör framför allt förtydliganden av ärendeprocessen i förhållande till lagstiftning och stadens organisering, på vilket sätt socialnämnderna ska arbeta med unga avhoppare samt hur samverkan och samordning av arbetet ska ske i staden. Nämnderna lämnar även synpunkter på definitionen av avhoppare.

Socialnämnd Nordost har skickat ärendet till ungdomsråden och till ett antal föreningar i stadsområdet. Socialnämnd Hisingen och Centrum anger i remissvaren att riktlinjen inte är av karaktären att lokalt föreningsliv med fördel involveras i remissförfarandet. Dessa bör däremot involveras i det fortsatta utvecklingsarbetet, för att ta tillvara erfarenheter och kunskap.

En sammanställning över remissvar finns i bilaga 4 och remissvar i sin helhet finns att tillgå under dnr 1370/21. Nedan redogörs för remissinstansernas synpunkter på riktlinjen. I det fall synpunkterna föranlett en revidering av förslaget till riktlinje framgår det under respektive rubrik, tillsammans med stadsledningskontorets bedömning.

Kompetens

Socialnämndernas generella bedömning är att det finns handläggare med kunskap om, erfarenhet av och vilja att arbeta med krävande målgrupper, som exempelvis avhoppare. Därtill finns det flertalet medarbetare med god lokalkännedom gällande olika nätverk och grupperingar. Socialnämnderna bedömer således att den interna kunskapen är god och att det finns goda möjligheter att internt kunna höja kunskapen ytterligare. Socialnämnderna kan dock komma att behöva kompetensförstärkning i takt med att ny kunskap skapas och nya metoder och arbetssätt utvecklas. Således kommer socialnämnderna kunna säkerställa att handläggare i avhopparärenden har särskild kompetens och kunskap om målgruppen avhoppare. Stadsledningskontoret har således inte reviderat förslaget till riktlinje utifrån detta.

Definition av avhoppare

Förtydligande av definition: Samtliga socialnämnder ser en risk med att föreslagen definition av avhoppare utestänger individer och grupper som ingår i kriminella miljöer och som behöver stöd och hjälp för lämna. Det handlar primärt om individer som inte tillhör något specifikt kriminellt nätverk men som ändå ingår i organiserad brottslighet samt kvinnor som målgrupp.

Stadsledningskontorets bedömning är att individer som inte tillhör något specifikt kriminellt nätverk, men som ändå ingår i organiserad brottslighet, inbegrips i beskrivningen projektbaserade constellationer. I nuvarande förslag till riktlinje har det förtydligats att kvinnors roll i gruppering/nätverk, våldsbejakande extremistisk miljö eller hederskontext särskilt ska beaktas.

Definition av särskild avhoppare: Socialnämnd Centrum genom samlad avhopparverksamhet (SAV) ansvarar för att handlägga och myndighetsutöva i ärenden för personer som omfattas av riktlinjens definition på särskilda avhoppare. Nämnden saknar en tydlig definition av särskilda avhoppare i förslag till riktlinje och önskar förtydligande. Nämnden anser att det finns andra parametrar som fortsatt bör tas hänsyn till i bedömning av ansvarsfördelning, såsom latent hotbild och om individen väntar ett längre fängelsestraff.

Stadsledningskontoret instämmer i att det kan komma att finnas andra parametrar som avgör om en individ ska bedömas som särskild avhoppare, vilket SAV ska ha kompetens att avgöra. I nuvarande förslag till definition av särskild avhoppare utökas kriterierna med särskilda omständigheter som gör att avhoppare kan betraktas som särskild avhoppare. Socialnämnden Centrum genom samlad avhopparverksamhet (SAV) har det yttersta ansvaret att bedöma om avhopparen uppfyller dessa kriterier.

Unga avhoppare: Samtliga socialnämnders bedömning är att då socialtjänstens arbete med unga under 18 år måste skilja sig väsentligt åt jämfört med stödet till vuxna ur flera aspekter, ska personer under 18 år inte inkluderas i befintlig riktlinje. Vidare är det socialnämndernas bedömning att de krav som riktlinjen ställer på individen för att denne ska betraktas som avhoppare är rimliga att ställa på en vuxen person, men inte fullt lika rimliga att avkräva ett barn. Barn och unga har inte samma förmåga som en vuxen person att reflektera över ett inträde i en miljö som man kan behöva hoppa av från. Detta innebär att det inte med lätthet går att kategorisera barn och unga som avhoppare på samma sätt som vuxna som det beskrivs i riktlinjen.

I föreslagen riktlinjen definieras en avhoppare som en individ som har valt att lämna organiserad brottslighet och som bedöms vara i behov av samhällets stöd och skydd för att fullfölja detta. Det finns ingen åldersgräns utan även barn kan bedömas behöva avhopparsatser. Denna definition är gemensam för Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen. Riktlinjen ska betraktas som ett komplement och inte som ett hinder till socialtjänstens särskilt lagstadgade ansvar för att barn och unga får det stöd och skydd de behöver, vilket inbegriper unga som begår brottsliga handlingar och befinner sig i kriminella och destruktiva miljöer.

Socialnämndernas bedömning är att föreslagen riktlinje för arbete med avhoppare över 18 år, bör kompletteras med ett tydliggörande att socialtjänsten också har ett särskilt ansvar för åldersgruppen 18–20 år i vissa situationer. Det avser till exempel de situationer då Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) är aktuell.

Socialnämnden Centrum bedömer att utifrån de särskilda lagliga omständigheter som omgärdar socialtjänstens arbete med personer under 21 år, samt betydelsen av den lokala förankringen och kunskapen i arbetet med denna målgrupp, bör ansvaret primärt ligga på respektive stadsområdes och ordinarie myndighetsutövning. I de fall en individ har behov av skydd på annan ort utifrån en hög hotbild, kan individen komma att ingå i SAV:s målgrupp om övriga kriterier uppfylls. Den undre åldersgränsen för SAV:s målgrupp kan därför fortsatt vara 18 år.

Stadsledningskontoret bedömning är att riktlinjen inte bortser från att det finns försvårande omständigheter att betrakta barn och ungdomar som avhoppare och att barn som får avhopparsatser ställer andra krav på myndigheterna än när en vuxen får det. Samt att det är viktigt att ha ett nära samarbete med barnets vårdnadshavare och att särskild hänsyn tas till barnets rättigheter och behov.

Ett samarbete med andra myndigheter är också avgörande för att barn och unga får det stöd och skydd de behöver. Alternativet att inte omfatta individer under 18 år som avhoppare kan försvåra samarbetet med andra myndigheter som inte har en åldersgräns på avhoppare.

Nya målgrupper: Riktlinjen föreslår att personer som vill lämna våldsbejakande extremistisk miljö samt hederskontext ska inkluderas i definitionen avhoppare. Avhoppare från hederskontext avser en individ som utför hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialnämnden Centrums bedömning är att riktlinjen i sin nuvarande utformning inte ger tillräcklig tydlighet avseende individer som vill lämna hederskontext, och i viss mån våldsbejakande extremistisk miljö, den föreslagna riktlinjen lämnar utrymme för olika tolkningar. Om hederskontext ska ingå i definitionen för avhoppare behöver riktlinjen förtydligas.

Vidare är arbete med familj och anhöriga särskilt komplext och svårt när det kommer till hederskontext, vilket behöver problematiseras i riktlinjen, som i sin nuvarande form betonar vikten av stöd från anhöriga i en avhopparsprocess

Socialnämnderna generella bedömning är att riktlinjen i sin nuvarande utformning inte ger tillräcklig tydlighet avseende individer som vill lämna hederskontext, och i viss mån våldsbejakande extremistisk miljö, den föreslagna riktlinjen lämnar utrymme för olika

tolkningar. Om hederskontext ska ingå i definitionen för avhoppare behöver riktlinjen förtydligas. Vidare är arbete med familj och anhöriga särskilt komplext och svårt när det kommer till hederskontext, vilket behöver problematiseras i riktlinjen, som i sin nuvarande form betonar vikten av stöd från anhöriga i en avhoppprocess.

Socialnämnden Nordost bedömning är att om avhoppare från hederskontext bör betraktas som särskilda avhoppare.

I nuvarande förslag på riktlinjen kommer avhoppare från hederskontext kvarstå. Det finns flera samband mellan hederskultur, klanstrukturer, gängkriminalitet och våldbejakande islamistisk extremism. De syns både strukturellt, geografiskt och genom att individer rör sig mellan eller befinner sig i flera grupper samtidigt. Avhoppare från hederkontext kommer att bedömas på samma grunder och kriterier som andra avhoppare.

Ansvar för metodutveckling för unga avhoppare

I det tidigare förslaget på riktlinje föreslogs att SAV ansvarar för att, i samverkan med de fyra socialnämnderna, utveckla särskilda metodstöd riktat till unga avhoppare.

Socialnämnden Centrums bedömning är att ansvaret ska ges till de fyra socialnämndernas ordinarie socialtjänst. SAV, som har i uppdrag att vara kompetensresurs och i samverkan med socialförvaltningarna, utveckla avhopparverksamheten för vuxna individer, kan med fördel finnas som ett stöd i arbetet och verka konsultativt i arbetet utifrån den kompetens och erfarenhet som verksamheten besitter.

Stadsledningskontorets bedömning är att ansvaret, kompetensen och sammanhangen för det brottsförebyggande arbetet med barn och unga finns hos socialförvaltningarnas ordinarie verksamhet, i såväl myndighetsutövning som utförare av insatser. Det finns strukturer, verksamheter och funktioner i respektive stadsområde som idag möter målgruppen ihop med andra aktörer som lokalpolis, skola och fritidsverksamhet. Arbetet med att utveckla metoder riktat till unga personer som begår brott och vill lämna kriminella och destruktiva miljöer bör därför utgå ifrån det socialtjänstområde där ungdomen har sin hemvist. I nuvarande förslag till riktlinje har det ansvar som lades på SAV tagits bort.

Ansvarsfördelning och samverkan

Över- och tillbakaflytt: Socialnämndernas generella bedömning är att det saknas tydlighet kring samverkan mellan SAV och de andra fyra socialnämnderna vid över- eller tillbakaflytt av ärenden. Riktlinjen bör säkerställa att nämnderna ges ansvar för att upprätta rutiner för detta, i synnerhet gällande handläggning av anhöriga till särskilda avhoppare. I remissvaren lyfts behov av att avhoppprocessen förtydligas och att arbetet behöver ske gemensamt mellan SAV och övriga förvaltningar.

I det nuvarande förslaget på riktlinje förtydligas samverkan mellan SAV och de andra fyra socialnämnderna. Vid dessa tillfällen ska utredningen avslutas hos initierande socialtjänst med motiveringen att handläggningen överflyttas till annan socialnämnd. Handläggande socialsekreterare ansvarar för att ansökan flyttas över till berörd socialnämnd som inleder utredning utifrån den redan inkomna ansökan.

Potentiell avhoppare: Socialnämnderna saknar en definition av potentiell avhoppare. En definition är viktig för att skapa en gemensam begreppsapparat kring målgruppen, men

också för att synliggöra den del av processen då motivationsarbete, för att exempelvis inhämta sekretessbrytande samtycke, är viktigt.

I det nuvarande förslaget på riktlinje tas begreppet potentiell avhoppare bort. I stället framgår att utredning inleds vid första kontakt med socialtjänsten.

Ansvarsfördelning avseende stöd och skydd för familjer och anhöriga: Socialnämnd Centrums bedömning är att den lämpligaste ansvarsfördelningen är att ansvaret ligger hos ordinarie socialnämnd, även om SAV ansvarar för den särskilda avhopparen. Detta då stöd och skydd för familjer och anhöriga ingår i den ordinarie socialtjänstens uppdrag och kan behöva särskiljas från det stöd avhopparen själv får. Särskilt viktigt är att ansvaret för berörda barn och unga hanteras i ordinarie socialtjänst, då man särskilt behöver bedöma berörda minderårigas behov av skydd och insatser. I SAV:s uppdrag ingår dock att erbjuda viss råd- och stödkontakt till anhöriga, samt verka konsultativt gentemot yrkesverksamma som möter anhöriga och familjer till avhoppare. En del ärenden kan därför behöva hanteras i nära samverkan.

De andra socialnämnderna bedömning är att ansvaret för att handlägga och myndighetsutöva i ärenden för anhöriga till särskilda avhoppare ska ligga hos SAV.

Stadsledningskontorets bedömning är att ordinarie myndighetsutövning ansvarar för att handlägga och myndighetsutöva i ärenden för anhöriga och till avhoppare och särskilda avhoppare och har således inte ändrat i nuvarande riktlinje.

Intentioner i nuvarande policy som behöver stärkas i förslaget till riktlinje

Policyn anger att alla som vill lämna kriminalitet och kriminella eller våldsbejakande grupperingar (avhoppare) ska kunna få lämpligt stöd genom för den enskilde gynnande tolkning och tillämpning av befintliga lagar och regler. Arbetet ska ske likartat över staden. Socialnämndernas bedömning att denna del av policyn behöver stärkas i riktlinjen.

Stadsledningskontorets bedömning är att det inte är lämpligt att det står ”gynnande tolkning av lagar och regler” i riktlinjen då detta kan uppfattas som om likabehandlingsprincipen inte efterföljs. Stadsledningskontorets bedömning är även att den enskildes rättigheter som avhoppare omhändertas av riktlinjen. Således har inga justeringar gjorts angående detta i nuvarande förslag till riktlinje.

Övriga synpunkter

Socialnämndernas bedömning är att riktlinjen bör viga utrymme åt att förtydliga att avhopparsärenden präglas av en ambivalens och ibland även rädsla hos dem det berör.

Satsledningskontorets bedömning är att ett förtydligande av arbetet med ambivalens hade begränsat socialnämndernas bedömning av avhoppare och bör snarare behandlas inom ramen för socialnämndernas arbete med metodutveckling. Inga förändringar har skett i nuvarande riktlinje.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret har beaktat och värderat synpunkterna från remissinstanserna som består av stadens socialnämnder samt externa intressenter. Samtliga nämnder har tillstyrkt förslaget på handlingsplan och bedömer att den utgör ett stöd i arbetet med avhoppare. De synpunkter som inkommit berör framför allt förtydliganden av ärendeprocessen och

definitioner. Stadsledningskontorets bedömning är att det nya förslaget omhändertar flertalet av de synpunkter som inkommit i remissvaren och ger förutsättningar för en utveckling av, och likvärdighet i, stadens hantering av avhoppärenden.

Stadsledningskontorets bedömning är att förslaget till riktlinje tydliggör ansvar och roller med hänsyn till den samlade avhoppärksamhetens uppdrag och organisation i relation till kommunstyrelsen och övriga socialnämnder. De förtydligade kriterierna i riktlinjen bedöms ge stöd för att kunna avgöra vilken typ av avhoppärende det rör sig om, samt vem som har mandat att göra respektive bedömning.

Den samlade styrmiljön inom trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete visar att det finns tillräcklig styrning inom området. En sammanslagning av policy och riktlinje bidrar till en mer samlad styrning och stärker förutsättningarna för efterlevnad.

Stadsledningskontorets bedömning är att förslaget till riktlinje omhändertar intentionerna i den nuvarande policyn.

Tina Eide
Direktör Utveckling av stadens
verksamheter

Eva Hessman
Stadsdirektör

Redovisning av uppdrag om hur avhopparverksamheten kan stärkas

§ 8, 1679/20

Beslut

Enligt kommunstyrelsens förslag:

1. Redovisningen av uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2021 om hur avhopparverksamheten kan stärkas, i enlighet med vad som framgår av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas och förklaras fullgjort.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att revidera styrande dokument för arbete med avhoppare.

Tidigare behandling

Bordlagt den 16 september 2021, § 52 och den 14 oktober 2021, § 31.

Handling

2021 nr 143.

Yrkanden

Kristina Bergman Alme (L), Kristina Norén Lallo (KD), Frida Tånghag (V), Ulf Carlsson (MP), Martin Wannholt (D) och Nina Miskovsky (M) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Agneta Kjaerbeck (SD) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag och tilläggsyrkande från SD i kommunstyrelsen.

Propositionsordning

Kommunfullmäktige beslutar först att bifalla kommunstyrelsens förslag.

Ordföranden ställer herefter propositioner på bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från SD i kommunstyrelsen och finner att det har avslagits.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2021-11-10

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Anneli Rhedin

Justerande

Pär Gustafsson

Justerande

Håkan Eriksson

Remittering av Göteborgs Stads riktlinje för arbete med avhoppare

§ 973, 1370/21

Beslut

Enligt yrkande från S, V, MP och C:

1. Kommunstyrelsen remitterar stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbete med avhoppare till Polismyndigheten Storgöteborg, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse, föreningen KRIS och socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst. Som en del i remitteringen till socialnämnderna ska synpunkter inhämtas från lokalt föreningsliv i respektive stadsområde. Remissvaren ska inkomma senast i mars 2023.
2. En punkt läggs till under rubriken ”Socialnämnd Centrum genom samlad avhopparverksamhet (SAV) ansvarar för” som lyder: ”att, i samverkan med de fyra socialnämnderna, utveckla särskilda metodstöd eller insatser riktade till unga avhoppare”.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 18 november 2022.

Tilläggsyrkande från SD den 8 december 2022.

Yrkande från S, V, MP och C den 9 december 2022.

Yrkanden

Karin Pleijel (MP) yrkar bifall till yrkande från S, V, MP och C den 9 december 2022 och avslag på tilläggsyrkande från SD den 8 december 2022.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar bifall till tilläggsyrkande från SD den 8 december 2022.

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkar bifall till yrkande från S, V, MP och C den 9 december 2022 och tilläggsyrkande från SD den 8 december 2022.

Propositionsordning

Kommunstyrelsen beslutar först att bifalla yrkandet från S, V, MP och C.

Ordföranden ställer herefter propositioner på bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från SD och finner att det avslagits.

Protokollsutdrag skickas till

Polismyndigheten Storgöteborg, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse, föreningen KRIS och socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst genom stadsledningskontoret

Dag för justering

2022-12-21

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp
(Ordinarie CSG)

Protokoll 10/23
Sammanträdesdatum
2023-05-25

Dnr 0074/23

§ 5 Samverkan före beslut

- b) Reviderad handlingsplan för stadens arbete med avhoppare dnr 1370/21 Tjänsteutlåtande samt bilagor är utsända 2023-05-18
Helena Österlind och Mario Vasques föredrar ärendet. Hänvisning görs till utsänd presentation.

Vision framför att man behöver skapa stabilitet i personalstyrka och det krävs medel för kompetens, höjande insatser samt metodutveckling. Detta kan man inte lägga på de ordinarie verksamhet utan medel behöver avsättas.

Sacorådet påtalar att det finns risk att det inte blir tydligt med uppdelning mellan socialförvaltningarna vilket kan skapa förvirring. Därför behöver riktlinjen följas upp och eventuellt revideras om problem synliggörs. För att planen i sin helhet ska kunna följas och intentionerna uppfyllas förutsätts att staden tillför centrala ekonomiska medel. Detta ställer sig Vision bakom.

Mario Vasques svarar att uppföljning planeras.

Presentationen biläggs protokollet

Punkten förklaras omedelbart justerad

Samverkan förklaras fullgjord

Vid protokollet

.....
Anna Wilsson

Protokollet justeras

.....
Tina Liljedahl Scheel, Arbetsgivaren

.....
Martha Zoura, Kommunal

.....
Erén Andersson Saco/Sacorådet

.....
Viktoriya Levin, TCO Vision

Bilaga 4, Sammanställning av remissvar

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Nämnder och styrelser		
Socialnämnd Centrum	Tillstyrker	Nämndens samlade bedömning är att en gemensam riktlinje för arbetet med avhoppare behövs för att tydliggöra krav, ansvar och mandat i frågorna och säkra en likvärdighet i stödet till avhoppare oavsett var i staden man bor. Vissa delar i förslaget till riktlinje behöver dock förtydligas och justeras för att vara tillämpbara i förhållande till lagstiftning och stadens organisering. Det avser bland annat ansvaret för insatser när det gäller barn och unga i kriminalitet, definitionen av särskilda avhoppare, förtydligande kring hedersärenden samt möjligheten att utbyta information mellan myndigheter och förvaltningar. Det behövs också förtydliganden och justeringar i beskrivningen av ärendeprocessen så att den följer lagstiftningen och socialtjänstprocessen i Valfärdens processer.
Socialnämnd Hisingen	Tillstyrker	Nämndens samlade bedömning är att en gemensam riktlinje för arbetet med avhoppare behövs men att vissa områden i förslag till riktlinje behöver förtydligas och justeras. Det finns framför allt tre delar i riktlinjen som förvaltningen bedömer är i behov av utveckling, varav två är nödvändiga och en är önskvärd. Av de två nödvändiga avser den ena ärendeprocessen i relation till socialtjänstlagen och den andra hur riktlinjen förhåller sig till skillnaden i det lagrum som styr handläggning av barn och unga jämfört med vuxna. Den önskvärda utvecklingen avser samverkan med SAV, i synnerhet gällande stöd till anhöriga.
Socialnämnd Nordost	Tillstyrker	Nämndens samlade bedömning är att riktlinjen i dess nuvarande form till stor del är tydlig och kommer utgöra ett gott stöd i arbetet med målgruppen. Det finns dock tre delar i riktlinjen som förvaltningen bedömer är i behov av utveckling, varav två är nödvändiga och en är önskvärd. Av de två nödvändiga avser den ena tydliggörande av ärendeprocessen för avhoppare i relation till gällande lagrum och socialtjänstprocessen i valfärdens processer. Den andra riktlinjens förhållande till skillnaden i det lagrum som styr handläggning av barn och unga jämfört med vuxna. Det finns till och med anledning

		att överväga huruvida barn och unga bör ingå i riktlinjen. Den önskvärda utvecklingen avser samverkan med SAV, i synnerhet gällande stöd till anhöriga.
Socialnämnd Sydväst	Tillstyrker	Nämnden samlade bedömning är riktlinjen i dess nuvarande form till största del är tydlig och kommer utgöra ett bra stöd i arbetet med målgruppen. Nämnden ser behov av förtydliganden av ärendeprocessen och hur informationsinhämtning ska ske. Bedömningen är att riktlinjen behöver förtydligas gällande skillnaden i handläggning och lagrum för barn och unga respektive för vuxna. Riktlinjen behöver även förtydligas gällande samverkan med SAV, särskilt vid hantering av anhöriga.
Övriga		
Kriminalvården	Anger att det bör övervägas om samråd även ska ske med Kriminalvården i en situation då en avhoppare är häktad. Likaså kan samråd övervägas vid uppföljning av en avhoppares brottslighet och hotbild, om denne vid tidpunkten för uppföljningen är aktuell som klient hos Kriminalvården. Kriminalvården noterar avslutningsvis att riktlinjen, och bilagan tjänsteutlåtande, saknar en mer ingående analys av frågorna om personuppgiftsbehandling och sekretess.	
Statens Institutionsstyrelse, SiS	Remissvaret är avgränsat till de delar som berör samverkan mellan SiS och kommunen när det gäller målgruppen avhoppare. Det vore önskvärt att det normeras i riktlinjen hur kommunen ser på samarbetet med SiS när det gäller att hitta potentiella avhoppare. Ur SiS perspektiv vore det också önskvärt att det i styrdokumentet framgår att samarbetet mellan kommunen och SiS behöver vara tätt och ske i nära samverkan.	

Göteborgs
Stad

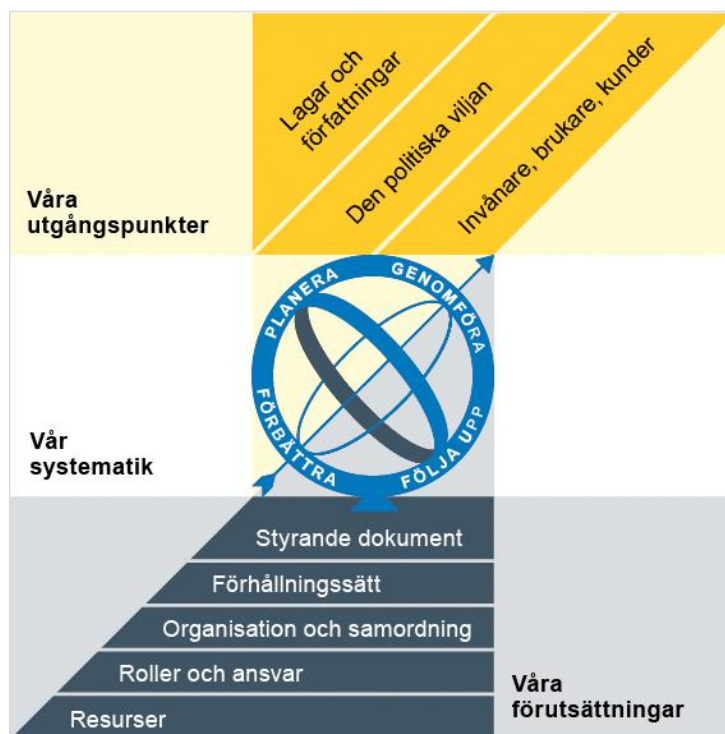
Göteborgs Stads policy för arbete med avhoppare

Reglerande styrande dokument

► **Policy**
Riktlinje
Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

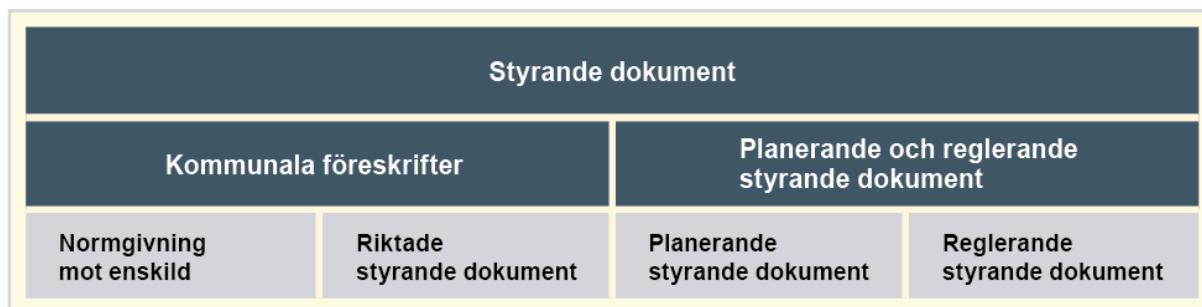

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Göteborgs Stads policy för arbete med avhoppare			
Beslutad av: [Nämnd/styrelse/befattning]	Gäller för: [Text]	Diarienummer: [Nummer]	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: [Dokumentsort]	Giltighetstid: [Giltighetstid]	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: [Funktion]
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Inledning	3
Syftet med denna policy	3
Vem omfattas av policyn	3
Bakgrund	3
Stödjande dokument	3
Policy	4

Inledning

Syftet med denna policy

Denna policy syftar till att fastställa de övergripande principerna för Göteborgs Stads arbete med avhoppare och skapa en stadenövergripande samsyn.

Vem omfattas av policyn

Denna policy gäller samtliga stadens verksamheter (nämnder och förvaltningar) som bedriver avhopparverksamhet, som sådan definieras i underliggande riktlinje. Policyn riktas främst till stadsledningskontoret samt socialtjänsten. Tillämpning för aktörer som kommunen har avtal med regleras i respektive avtal.

Bakgrund

Arbete med avhoppare från kriminalitet, kriminella grupperingar och organiserad brottslighet har på olika sätt bedrivits inom Göteborgs Stad – i samverkan med Polismyndigheten och andra myndigheter – sedan en längre tid och delvis med stöd av riktlinjer. Det har emellertid funnits behov av större samsyn på och formell konkretisering av hela Stadens arbete med avhoppare. Mot den bakgrunden har kommunstyrelsen den 28 mars 2018 uppdragit åt stadsledningskontoret att ta fram en för Göteborgs Stad gemensam policy och riktlinje för avhopparverksamhetens genomförande för beslut i kommunfullmäktige.

Stödande dokument

Policyn konkretiseras i underliggande riktlinjer.

Policy

Policyn innebär att:

- Alla som vill lämna kriminalitet och kriminella eller våldsbejakande grupperingar (avhoppare) ska kunna få lämpligt stöd av Göteborgs Stad genom för den enskilde gynnande tolkning och tillämpning av befintliga lagar och regler.
- Arbete med avhoppare ska bedrivas på ett likartat sätt över hela staden.
- Göteborgs Stad ska kunna agera utan dröjsmål och samverka med andra aktörer för att hjälpa avhoppare.
- Arbetet ska vara effektivt, rättssäkert och med kvalitet samt säkra en likvärdig och icke-diskriminerande behandling.
- Arbetet ska kunna ske med såväl omedelbara beslut och insatser som med långsiktig uthållighet och kontinuitet.
- Arbetet ska utgå ifrån individens enskilda behov och förutsättningar.
- Särskild hänsyn ska tas till andra myndigheters rekommendationer och bedömningar avseende bl.a. individens hotbild och motivation.
- Avhoppärenden ska handläggas av personer med särskild lämplighet och med särskild hänsyn till sekretess och informationssäkerhet.

Policyn träder i kraft den 1 december 2019.

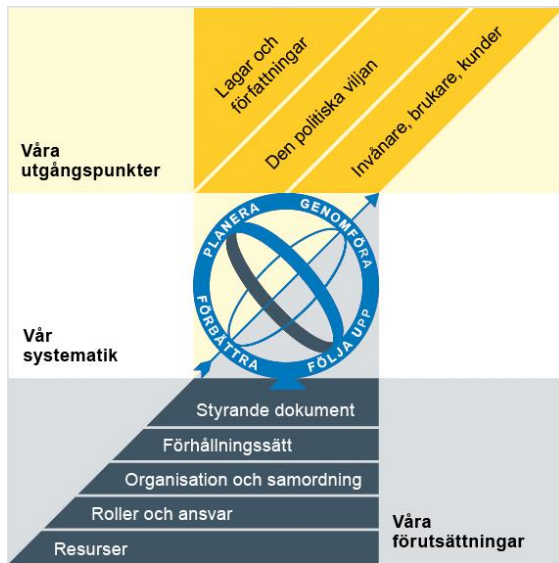
Göteborgs
Stad

Göteborgs Stads riktlinje för arbete med avhoppare

Reglerande styrande dokument

Policy
► Riktlinje
Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Dokumentnamn: Göteborgs Stads riktlinje för arbete med avhoppare

Beslutad av:

[Nämnd/styrelse/befattning]

Gäller för:

[Text]

Diarienummer:

1370/21

Datum och paragraf för beslutet:

[Text]

Dokumentsort:

Riktlinje

Giltighetstid:

Tills vidare

Senast reviderad:

[Datum]

Dokumentansvarig:

Avdelningschef Trygghet och Samhälle

Bilagor:

[Bilagor]

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna riktlinje	4
Vem omfattas av riktlinjen	4
Bakgrund	4
Lagbestämmelser	4
Koppling till andra styrande dokument	4
Vägledning och stödjande dokument	5
Riktlinje	6
Definitioner	6
Ansvarsfördelning	7
Ärendeprocess	9

Inledning

Syftet med denna riktlinje

Syftet med denna riktlinje är att fastställa kommunens åtagande gällande arbetet med avhoppare och skapa en stadsövergripande samsyn i hur arbetet ska bedrivas. Syftet är även att fastställa målgrupper och definitioner för stadens arbete med avhoppare samt att tydliggöra ansvarsfördelningen i arbetet. Riktlinjen ska säkerställa en likartad behandling av avhoppare i Göteborgs Stad.

Syftet med riktlinjen är att tydliggöra att arbetet med avhoppare är en prioriterad del av det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Varje berörd nämnd ska planera sin verksamhet baserat på riktlinjen.

Vem omfattas av riktlinjen

Denna riktlinje gäller tills vidare för socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, samt kommunstyrelsen.

Bakgrund

Kommunfullmäktige behandlade 2019-06-11, § 22 en utredning där det framgick att kommuners uppdrag kring avhoppare är relativt nytt. Det kunde dock konstateras ett ökat intresse för frågorna på både nationell och lokal nivå, ett ökat antal aktörer som arbetar med avhoppare och ett ökande antal kriminellt belastade personer som vill lämna och hoppa av. Utredningen resulterade i att kommunfullmäktige antog en policy och en riktlinje för arbetet med avhoppare.

Kommunfullmäktige beslutade 2021-10-28 §8 att uppdra åt kommunstyrelsen att revidera styrande dokument för arbetet med avhoppare.

Lagbestämmelser

Socialtjänstlag (2001:543), SoL

Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52), LVU

Offentlighets och sekretesslagen (2009:400), OSL

Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

Koppling till andra styrande dokument

Styrande dokument	Koppling till denna riktlinje
--------------------------	--------------------------------------

Göteborgs stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program	Det övergripande målet för programmet är att öka tryggheten och minska brottsligheten.
Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	Det övergripande målet för planen är att det hedersrelaterade våldet och förtrycket ska upphöra.
Central samverkansöverenskommelse mellan polisområde Storgöteborg och Göteborgs Stad	Ett övergripande mål med överenskommelsen är att den lokala tryggheten ska öka och brottsligheten minska. Trygg i Göteborg är en viktig del av stadens samlade trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.
Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025	Ett övergripande mål för handlingsplanen är att vända utvecklingen i stadens särskilt utsatta områden. Extremism, kriminella aktörer har en negativ påverkan på stadens särskilt utsatta områden.
Göteborgs Stads riktlinje mot våldsbejakande extremism och radikaliserings	Ett övergripande mål med riktlinjen är att nämnder ska ha en god förmåga i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Vägledning och stödjande dokument

Stadsledningskontoret lämnar vägledning avseende riktlinjens innehåll, tolkning och tillämpning.

Gemensam processkarta vid avhoppärenden för Göteborgs Stad publicerad på Göteborgs Stads intranät under Valfärdens processer.

Riktlinje

Definitioner

Avhoppare

En individ som oavsett ålder vill lämna en kriminell gruppering/nätverk, våldsbejakande extremistisk miljö eller hederskontext. Individen bedöms vara i behov av samhällets stöd och/eller skydd för att fullfölja detta. Individen lämnar sitt samtycke till att sekretessen mellan myndigheter hävs i syfte att hjälpa individen vidare i avhoppprocessen.

Beroende på hotbilden kan vissa avhoppare definieras som särskilda avhoppare.

Kriminell gruppering/nätverk

Den kriminella miljön delas in i fyra övergripande grupp- och nätverkskategorier¹:

- Självdefinierade grupper
- Externdefinierade grupper
- Icke-namngivna grupper
- Projektbaserade konstellationer.

Självdefinierade grupper omfattar grupper som själva lyfter fram sin grupptillhörighet i form av namn, attribut och medlemskap. Till kategorin självdefinierade grupper räknas exempelvis mc-gäng, men även andra kriminella grupper med namn och medlemskap.

Externdefinierade grupper är grupper som inte själva beskriver sin grupptillhörighet, genom namn, symboler och attribut. I stället tilldelas de namn, antingen av polisen eller av medierna.

Icke-namngivna grupper är ett samlingsnamn för olika typer av relationsbaserade nätverk som varken har ett självtilldelat eller externt tilldelat namn. De icke-namngivna grupperna grundas på gemensamt ursprung och tidigare erfarenheter, gemensamt bostadsområde eller familjeband och släktskap.

Projektbaserade konstellationer är projektgrupper som sätts ihop för att bedriva en vinstdrivande kriminell verksamhet, exempelvis narkotikasmuggling, storskaliga stölder eller omfattande bedrägerier. En projektbaserad konstellation kan bestå av personer från någon av de tre ovan beskrivna grupperna.

Vilka dessa grupperingar/nätverk är kommer att variera över tid och bedöms av Polismyndigheten.

Våldsbejakande extremistisk miljö

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå

¹ Kriminella nätverk och grupperingar, (2016:12), Brå

ett ideologiskt eller politiskt mål. Det kan tex röra sig om att med våld hindra andras demonstrations- och åsiktsfrihet, hot och våld mot meningsmotståndare eller hatbrott.

Enligt Säkerhetspolisens bedömningar (2020) finns det i huvudsak tre verksamma våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige.

- Den högerextrema miljön, tidigare kallad vit makt-miljön.
- Den vänsterextrema miljön, tidigare kallad autonoma miljön.
- Den våldsbejakande islamistiska miljön.

Vilka de våldsbejakande extremistiska miljöerna är kommer att variera över tid och bedöms av Säkerhetspolisen.

Hederskontext

Begreppet hederskontext beskriver ett kollektivistiskt sammanhang som präglas av hedersnormer med starka patriarkala och heteronormativa föreställningar².

Att leva i en hederskontext innebär att det finns förväntningar och krav på att familjens, släktens eller ett ännu större kollektivs intressen sätts framför de egna.

I en hederskontext sympatiserar familjen, släkten eller gruppen ofta med gärningspersonen, vilken i sin tur inte känner någon ånger för det begångna brottet. I en hederskontext finns ofta en annan och konkurrerande syn på förhållandet mellan stat, individ och familj eller släkt än den etablerade synen inom ramen för rättssystemet. Det konkurrerande synsättet innebär bland annat att gärningspersoner i en hederskontext inte godtar att staten har tagit över ansvar för rättsskipning från enskilda och har ett våldsmonopol.

Hedersrelaterad brottslighet är brott som helt eller delvis begås för att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps anseende utifrån en föreställning om heder³.

Avhoppare från hederskontext avser en individ som utför hedersrelaterat våld och förtryck.

Ansvarsfördelning

Kommunstyrelsen ansvarar för:

- strategisk stadenövergripande utveckling och uppföljning av styrmiljön för Göteborgs Stads arbete med avhoppare.
- strategisk samverkan och samordning med andra myndigheter och organisationer på regional och nationell nivå.
- årlig uppföljning.

Socialnämnd Centrum genom samlad avhopparverksamhet (SAV) ansvarar för:

² <https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/Myndighetsgemensam-vagledning-vid-hedersrelaterad-brottslighet.pdf>

³ Polismyndigheten, <https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-om-brott/hedersrelaterade-brott/>

- att avgöra om en avhoppare ska bedömas som särskild avhoppare.
- att handlägga och myndighetsutöva i ärenden för personer som omfattas av riktlinjens definition på särskilda avhoppare.
- att avhopparärende överflyttas till respektive socialnämnd efter bedömning att avhoppare inte uppfyller kravet för särskild avhoppare.
- att finnas som en kompetensresurs till övrig socialtjänst som handlägger avhopparärenden.
- att förenkla för individer och andra aktörer att komma i kontakt med socialtjänsten i avhopparfrågor.
- att etablera samverkan och samordning med stadens socialnämnder i arbetet med avhoppare.
- att, i samverkan med de fyra socialnämnderna, utveckla metodstöd för arbetet med avhoppare enligt riktlinjens definition.
- att, i samverkan med de fyra socialnämnderna, utveckla stödinsatser för målgruppen enligt riktlinjens definition.
- att utse kontaktperson för avhopparfrågor.
- utveckling och förvaltning av gemensam processkarta för avhopparärenden i Göteborgs Stad som publiceras på stadens intranät under Valfärdens processer.
- kontinuerlig samverkan med Polismyndigheten för uppföljning av brottslighet och hotbild i individärenden.
- operativ samverkan och samordning med andra myndigheter och organisationer på lokal, regional och nationell nivå.
- årsvis uppföljningsrapportering till kommunstyrelsen.
- att ansöka om statligt medel för enskilda avhopparärenden när villkor för ansökan är uppfyllda.

Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, ansvarar för:

- att handlägga och myndighetsutöva i ärenden för personer som omfattas av riktlinjens definition på avhoppare.
- att handlägga och myndighetsutöva i ärenden för anhöriga till avhoppare/särskilda avhoppare.
- att implementera metodstöd och stödinsatser för arbete med avhoppare utifrån de lokala behov som finns.
- att använda SAVs metodstöd för avhopparärenden.
- att medverka i framtagandet och följa framtagna rutiner och stöddokument.
- att avhopparärende flyttas över till (SAV) efter bedömning att avhoppare uppfyller kravet för särskild avhoppare.
- att bidra i stadenövergripande samverkan och för att en kontaktperson utses gällande arbetet med avhoppare
- att handläggare i avhopparärenden har särskild kompetens och kunskap om målgruppen avhoppare.
- operativ samverkan och samordning med andra myndigheter och organisationer på lokal nivå.
- kontinuerlig samverkan med Polismyndigheten för uppföljning av brottslighet och hotbild i individärenden.
- årsvis uppföljningsrapportering till kommunstyrelsen.

- att ansöka om statligt medel för enskilda avhopparärenden när villkor för ansökan är uppfyllda.

Avgränsning

Riktlinjen beskriver inte ansvarsfördelning gällande uppsökande och motiverande arbete för målgruppen. I processkarta för avhopparärenden under Vålfärdens processer konkretiseras uppsökande och motiverande arbete.

Ärendeprocess

Initiering av ett avhopparärende

Utredning inleds i samband med första kontakt med socialtjänsten.

Kriterier för att bedömas som avhoppare

För att vara en avhoppare enligt Göteborgs stads riktlinje för arbete med avhoppare ska individen:

- tillhöra en kriminell gruppering/nätverk, våldsbejakande extremistisk miljö eller hederskontext,
- vilja lämna den miljö man tillhört,
- ha behov av samhällets stöd och/eller skydd samt
- lämna sitt samtycke till att sekretessen mellan myndigheter hävs.

Samtliga ovanstående kriterier ska vara uppfyllda för att individen ska kunna vara en avhoppare. Individens roll i dessa grupperingar kan variera och kvinnors roll ska särskilt beaktas. Bedömning ska göras av myndighetsutövande socialtjänst.

Bedömning av kriterierna

Innan beslut om insatser i ett avhopparärende kan fattas ska inhämtning av uppgifter ske i syfte att bedöma om individen uppfyller kriterierna för avhoppare.

Arbetet med avhoppare kräver samverkan med andra myndigheter. En förutsättning för möjligheten att utbyta information om individen är att individen lämnar sitt samtycke till att sekretessen mellan myndigheterna får brytas i syfte att hjälpa individen i en avhopparprocess. Det finns blanketter framtagna i detta syfte.

Bedömning om individen tillhör någon av ovanstående nätverk/grupp/miljö ska göras genom att inhämta information från individen samt andra samverkande myndigheter som kan ha information om individen. Främst ska samverkan ske med Polismyndigheten och Kriminalvården.

Individens vilja att lämna någon av ovanstående nätverk/grupp/miljö visas dels genom att individen samtycker till att bryta sekretessen mellan myndigheter, dels genom svar på frågor kopplade till motivationen att göra en livsstilsförändring. Individen måste ha insikt om och motivation att aktivt arbeta för att på lång sikt leva ett liv utan kriminalitet.

Bedömning av behov av samhällets skydd ska göras utifrån en hotbilsbedömning. Hotbilden kan vara konkret eller latent med anledning av den kriminella, extremistiska eller hedersrelaterade kontext individen befinner sig i eller uppstå i samband med avhoppet. Tillhör den potentiella avhopparen någon av ovanstående nätverk/grupp/miljö medföljer per automatik en hotbild, som kan vara låg eller hög. Hotbilsbedömning ska inhämtas från Polismyndigheten.

Hotbilsbedömning ska göras initialt för att avgöra vilken förvaltning inom socialtjänsten i Göteborgs stad som ska handlägga ärendet samt under avhoppärendets utredning av individens behov av skydd.

Ärendefördelning utifrån hotbild

Avhopparens hotbild har betydelse för vem som ansvarar för att handlägga avhoppärendet. När individen har en låg hotbild och ett lågt behov av samhällets skydd ska ärendet handläggas av den socialförvaltning i det stadsområde där individen har sin tillhörighet. Har avhopparen en hög hotbild och ett högt skyddsbehov, betecknas individen som en särskild avhoppare och ärendet ska handläggas av socialförvaltning Centrum genom samlad avhopparverksamhet (SAV) oavsett individens tillhörighet.

Det är Polisens hotbilsbedömning som i första hand ska beaktas vid bedömning av om någon är särskild avhoppare, men det kan finnas andra särskilda omständigheter som gör att avhoppare kan betraktas som särskild avhoppare. Socialförvaltning Centrum genom samlad avhopparverksamhet (SAV) har det yttersta ansvaret för att bedöma om avhopparen uppfyller dessa kriterier.

Utredning av ett avhoppärende

När en individ som bedöms som avhoppare utifrån riktlinjens definition ansöker om insatser utifrån önskan att lämna en kriminell gruppering/nätverk, våldsbejakande extremistisk miljö eller hederskontext ska ärendet handläggas av socialtjänsten som ett avhoppärende. En avhoppprocess ska alltid ske i samverkan med andra myndigheter och särskild hänsyn ska tas till sekretess och informationssäkerhet.

Ett avhoppärende ska handläggas av personal med kompetens om målgruppen, lämplig utbildning och erfarenhet av uppgiften. För att kunna bedöma individens behov och besluta om adekvat insats ska individens livssituation och behov utredas i enlighet med processen för myndighetsutövning så som den övergripande beskrivs i Göteborgs Stads socialtjänstprocess. Särskilt fokus ska läggas vid att utreda individens kriminalitet och hotbild. Uppgifter från andra myndigheter, som annan socialtjänstverksamhet, polis, kriminalvård, hälso- och sjukvård är viktiga underlag för utredningen.

Avhopparens behov av samhällets skydd ska bedömas utifrån hotbilden. Hotbilsbedömning ska inhämtas i samverkan med Polismyndigheten. En hög hotbild föranleder alltid behov av skydd genom flytt bort från Göteborg. Behov av flytt inom eller från Göteborg kan finnas även vid låg hotbild. Behovet av flytt bedöms då utifrån stöd att komma bort från närmiljön för att lyckas med sitt avhopp.

Arbetet med avhoppare ska präglas av en helhetssyn, där den enskildes sociala situation och problem ska ses i förhållande till hela den sociala miljön. I avhoppärenden då det bedöms lämpligt och påkallat kan anhöriga till avhopparen ha en viktig roll att fylla.

Familjerelationer och det personliga sociala nätverkets uthållighet och stöd kan ha en positiv påverkan på människors motivation att söka hjälp eller bibehålla motivation under en pågående avhoppprocess. Finns behov av stöd, service eller insats för barn, familj eller andra nära anhöriga till avhoppare ska ansökan om bistånd utredas och beslutas av J socialtjänsten. Handläggande socialtjänst i avhoppärendet ansvarar för att informera om stöd och hjälp som finns att få och upprätta kommunikationsväg till ansvarig verksamhet för de anhöriga. Syftet är att främja ett helhetstänk kring avhopparen och att öka förutsättningarna för ett lyckat avhopp.

Insatserna i ett avhoppärende ska utformas så att de på både kort och lång sikt stärker den enskildes möjlighet att leva ett självständigt och oberoende liv och delta aktivt i samhällslivet.

Överflyttning av ett avhoppärende

Under en avhoppäretredning kan det framkomma uppgifter som förändrar bedömningen av hotbild, vilket kan innebära att ärendet ska flyttas till en annan socialnämnd. Vid dessa tillfällen ska utredningen avslutas hos initierande socialtjänst med motiveringen att handläggningen överflyttas till annan socialnämnd. Handläggande socialsekreterare ansvarar för att ansökan flyttas över till berörd socialnämnd som inleder utredning utifrån den redan inkomna ansökan.

Statliga medel

Kommuner kan ansöka om statliga medel för det stöd som ges i enskilda avhoppärenden. Ansökan om statliga medel ska ske av socialtjänsten och beslut fattas av Polismyndigheten.

Övriga aspekter

Avhoppäretredningen beskrivs här på generell nivå men kan behöva hanteras i annan ordning exempelvis vid behov av akuta åtgärder. I dessa fall kan det behöva fattas skyndsamma beslut om insatser tidigt i utredningsprocessen. Under utredningstiden kan det finnas behov av tidsbegränsade insatser för att bibehålla och stärka individens motivation till livsstilsförändring eller för att skapa förtroende och tillit. Arbetet med avhoppare ska bedrivas på ett likartat sätt över hela staden och ska kunna ske med såväl omedelbara beslut och insatser som med långsiktig uthållighet och kontinuitet.

Om individen är misstänkt för allvarlig brottslighet ska det i samverkan med Polismyndigheten göras en bedömning om det är lämpligt att fortsätta avhoppäretredningen.

Ett avhoppärende kan inledas under tiden individen avtjänar fängelsestraff eller slutet ungdomsvård. Samverkan ska ske med Kriminalvården och Statens Institutionsstyrelse, SiS, så att bästa förutsättningar för avhopparen skapas i övergången mellan anstaltsvistelse/vårdtid och frigivning.

Uppföljning

Uppföljning av stadens arbete med avhoppare sker:

- i respektive individärende av handläggande socialsekreterare,

- med samlad statistik på stadenövergripande nivå,
- utifrån efterlevnad av styrmiljön.

Handläggande socialsekreterare ska i individärendet följa upp om individens behov tillgodoses med de beslutade insatserna. Uppföljning av individens brottslighet och hotbild ska ske i samverkan med Polismyndigheten och ska göras regelbundet under pågående individinsatser samt efter fullföljd och avslutat avhoppärende.

Stadenövergripande statistik för stadens samlade arbete med avhoppare ska redovisas av stadsledningskontoret till kommunstyrelsen. Information inhämtas hos utsedda kontaktpersoner i respektive socialförvaltning samt SAV och avser avidentifierade aggregerade data i avhoppärenden såsom ålder, kön, tillhörighet till nätverk/grupp/miljö, val av insatser etc.

Stadsledningskontoret ansvarar för uppföljning av efterlevnad av styrmiljön för stadens arbete med avhoppare utifrån sin uppsiktsplikt.

